

PIAȚA COMUNICAȚIILOR ELECTRONICE: REGLEMENTARE, STRUCTURĂ ȘI TENDINȚE DE DEZVOLTARE

Svetlana MIHAILA

Academia de Studii Economice din Moldova

Telecommunications is one of the most dynamic fields of activity both in the Republic of Moldova and on worldwide scale. Telecommunications has a major impact on the other branches of economy and on the society as a whole. Therefore, telecommunications as a sector is attributed special importance within the framework of the viable development of society and economy.

Telecomunicațiile reprezintă unul dintre cele mai dinamice domenii de activitate atât în Republica Moldova, cât și la nivel mondial. Impactul acestora asupra celorlalte ramuri ale economiei și asupra societății în ansamblu sunt de ordin major. De aceea, o importanță deosebită se acordă telecomunicațiilor ca sector în dezvoltarea viabilă a societății și economiei.

Pentru studierea și caracterizarea telecomunicațiilor este important a stabili sfera de cuprindere a acestora. În linii generale, sub aspect ramural, **comunicațiile** reprezintă o activitate economică de primire, prelucrare, transmitere și distribuire a unor bunuri materiale și nemateriale și a informației, care pot fi divizate în:

✓ **Comunicații de poștă** prin care are loc primirea, prelucrarea, transmiterea și distribuirea unor comunicări scrise, a documentelor, valorilor și bunurilor materiale, mijloacelor bănești, edițiilor periodice, mărcilor și a altor expedieri poștale, precum și prin telefon și telegraf. Deși *activitatea de poștă* asigură o comunicație (legătură) între persoane, ea cuprinde un segment îngust care întrușchipează activitatea de expediere a corespondenței, coletelor, încărcăturilor de ocazie, transferuri bănești prin mandate poștale și electronice, sistemele Western Union, Anelik, Money Exchange, Contact; difuzarea ziarelor, revistelor prin abonare în orice colț al lumii și comercializarea cu amănuntul pe întreg teritoriul republicii etc. Cu siguranță, această activitate nu poate fi inclusă în comunicații electronice, asigurând preponderent un transport fizic al purtătorilor de informație, iar pentru serviciile de telefonie ea reprezintă un intermediar în raport cu operatorii de bază. În Republica Moldova în acest domeniu activează ÎS „Poșta Moldovei”, care este reprezentată în toate localitățile de peste 1000 oficii poștale;

✓ **Activitatea de curier și expediții cu misiuni speciale** care include activitatea privind asigurarea integrității și transportării operative a unor colete, încărcături și a altor bunuri cu diferite mijloace de transport fără implicarea serviciilor de poștă, precum și expedieri cu caracter secret și de importanță majoră la nivel statal și interstatal;

✓ **Comunicații electronice** – activitate în domeniul comunicațiilor, prin care are loc transportul semnalelor prin fir, radio, fibră optică sau alte mijloace electromagnetice, inclusiv rețele de comunicații prin satelit, rețele fixe (cu comutare de circuite sau comutare de pachete, inclusiv Internet) și rețele mobile terestre, rețele de transport al energiei electrice, în cazul în care sunt utilizate pentru transmiterea semnalelor;

✓ **Activitatea în domeniul translării informației prin rețele de radiodifuziune și televiziune, rețele de televiziune prin cablu**, indiferent de tipul informației transmise. Acestea pot fi ca o parte a comunicațiilor electronice care se realizează prin intermediul undelor sau eterului, însă, în frecvente cazuri, ele se propagă în spațiu fără ghidare artificială și nu apare relația furnizor – beneficiar sau se furnizează unilateral.

Ultimele două tipuri de comunicații în Republica Moldova sînt incluse în noțiunea de **telecomunicații**.

În ceea ce privește telecomunicațiile, actualmente există două abordări în legătură cu definirea și sfera de cuprindere a acestora:

• *abordarea americană*, conform căreia „telecomunicațiile reprezintă comunicarea interactivă și alte forme de transmitere la distanță a informațiilor utilizând mijloace electrooptice etc. Sistemul de telecomunicații este o rețea care include telefonie fixă și mobilă, antenele de satelit, cablurile TV, serviciile în bandă lată, rețelele de calculatoare și alte sisteme”. Abordarea americană reprezintă transmiterea la distanță a unor semnale aflate într-o dependență față de un mesaj (vorbă, muzică, imagine, text scris etc.) care se obține la recepție prin decodarea semnalelor; se realizează prin diferite procedee, cum ar fi: telefonie, telegrafie electrică sau optică, telecomandă etc.

• *abordarea europeană*, potrivit căreia telecomunicațiile reprezintă doar o parte a comunicațiilor electronice și cuprinde rețelele de telefonie fixă și mobilă. În abordarea europeană nu se realizează o delimitare clară a telecomunicațiilor de comunicațiile electronice. În 2000, Comisia Europeană a adoptat un nou pachet de propuneri legislative în vederea consolidării concurenței, îndeosebi în domeniul comunicațiilor locale, în interesul economiei și al consumatorilor. În afară de aceasta, noul pachet legislativ are ca scop adaptarea cadrului existent la convergența bazată pe Internet a telecomunicațiilor, tehnologiilor informaționale și mass-media, precum și asigurarea cadrului cu o flexibilitate mai mare care ar permite o dezvoltare adecvată, schimbări rapide ale pieței și tehnologiilor. Noul cadru de reglementare a comunicațiilor electronice este format din Directiva generală, Directiva 2002/21/EC a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 cu privire la cadrul comun de reglementare a serviciilor și rețelelor de comunicații electronice (Framework Directive) și patru Directive specifice. Legislația Republicii Moldova se încadrează în această viziune.

În Republica Moldova telecomunicațiile sunt reglementate de un șir de acte normative, în funcție de aspectele economice, juridice, financiare, printre care pot fi menționate următoarele: Legea telecomunicațiilor nr.74/1996, Legea cu privire la ratificarea angajamentelor la Organizația Mondială de Comerț (OMC) în privința comerțului cu servicii de telecomunicații.

În ultimul deceniu sectorul telecomunicațiilor a devenit unul dintre cele mai dinamice și viabile sectoare ale economiei naționale a Moldovei. S-a diversificat și spectrul serviciilor, cum ar fi: IP-telefonie, serviciile prestate cu cartele preplătite, mesageria vocală, videoconferința, acces de bandă largă prin bucla locală ADSL. În aceleași ritmuri rapide s-a diversificat și structura sectorului telecomunicațiilor, crescând în mod deosebit numărul rețelelor și tipurile de rețele care necesită interconectare: rețelele de telefonie fixă, rețelele de telefonie mobilă, rețelele Internet, rețelele de cablu ale companiilor TV. În 2005 – al doilea an al liberalizării depline a pieței serviciilor de telecomunicații și informatică, s-a resimțit o tendință de creștere în toate sectoarele acestei piețe. Comparativ cu anul 2004, valoarea pieței a crescut cu circa 36,83% și a atins cifra de aproape 3,64 mldr lei. Această creștere se datorează, în principal, sporirii volumului de investiții în sectoarele ramurii, implementării tehnologiilor în bandă largă la furnizarea serviciilor de acces la Internet, în particular a tehnologiei ADSL, aplicării unor tehnologii moderne în rețelele mobile GSM, reducerii tarifelor la serviciile de telefonie mobilă, precum și creșterii calității serviciilor furnizate.

Conform Legii telecomunicațiilor, nr.520-XIII din 07.07.1995, cu modificările și completările ulterioare, prin termenul *telecomunicații* se înțelege orice transmisiune, emisie sau recepție de semne, semnale, înscrisuri, imagini, sunete sau informații de orice natură prin fir, radio, prin sisteme optice sau alte sisteme electromagnetice.

Astfel, telecomunicațiile ca ramură a economiei naționale cuprind:

- ✓ televiziunea și radioul de uz public;
- ✓ activitatea poștală;
- ✓ comunicațiile electronice, care, la rândul lor, se divizează în: telefonie fixă, telefonie mobilă și transportul de date (Internetul).

Din punctul de vedere al structurii pieței, ponderea cea mai mare îi revine telefoniei fixe – 51,56%, urmată de telefonia mobilă cu 37,44 %, de serviciile de acces la Internet cu 3,59 %, de serviciile de televiziune și radiodifuziune prin cablu și eter cu 2,50%, de alte servicii cu 4,92%.

Comunicații electronice prin telefonie fixă. Acestea presupun asigurarea accesului utilizatorului la o rețea de telecomunicații de la un punct fix. În cazul telefoniei fixe sunt specifice rețelele clasice de tip PSTN (Public Switched Telephony Network), BRA-ISDN (Basic Rate Access for Integrated Digital Network) și rețelele de telecomunicații bazate pe unde radio în bandă îngustă. Pentru telecomunicațiile în bandă largă se utilizează rețelele bazate pe tehnologiile PRA-ISDN (Primary Rate Access for Integrated Digital Network), xDSL (Digital Subscriber Line), cablu TV, rețelele de telecomunicații bazate pe unde radio în bandă largă, B-ISDN (Broadband ISDN) etc. Prin utilizarea unor aparate electronice se pot obține diferite rețele cu lățimea benzii sporită. Astfel de rețele utilizate deja pe plan mondial sunt ISDN (rețea digitală de servicii integrate) și ATM (rețea cu mod de transfer asincron). În viitor se preconizează integrarea tuturor rețelelor specializate prin apariția unei singure rețele care va permite transmiterea tuturor tipurilor de informație indiferent de viteză, lățime de bandă și serviciile oferite. Această rețea este B-ISDN (Broadband Integrated Services Digital Network).

În Republica Moldova cota sectorului de telefonie fixă s-a diminuat în ultimii ani, cauza fiind extinderea mai intensă a sectorului de telefonie mobilă și de transport date, precum și de includere în procesul de calcul a cotelor de piață a altor sectoare, cum ar fi prestarea serviciilor de televiziune prin cablu și eter, radiocomunicații și alte activități care sunt autorizate de Agenția Națională pentru Reglementare în Telecomunicații și Informatică (ANRTI). Rolul principal pe piața telefoniei fixe îl joacă SA „MOLDTELECOM”, însă drept operatori alternativi ar mai fi și ÎS „Calea ferată a Moldovei”, SA „RISCOM”, SA „ARAX-IMPEX” și SA „SICRES”. Însă, MOLDTELECOM se arată a fi un lider pe piața serviciilor de telefonie fixă, ocupând o cotă de 99,4%, aceasta din motiv că compania utilizează tehnologii de ultimă oră făcând tot posibilul ca să asigure clienților săi servicii la cel mai înalt nivel tehnic. Ca răspuns la cerințele pieței, SA „MOLDTELECOM” implementează noi servicii, cum ar fi: videotelefonie, videoconferință, IP-telefonie, Internet prin ADSL, toate prezentând o dovadă în plus a intențiilor companiei de a promova și în continuare tot ce este actual și de mare utilitate.

Comunicații electronice prin telefonie mobilă. Acestea permit accesul utilizatorului la o rețea de telecomunicații din puncte mobile. Există diferite tehnologii în acest domeniu cu diferite avantaje și dezavantaje. Din anul 1992 pe piața europeană a apărut tehnologia GSM (Global Sistem for Mobil Communication), care actualmente cunoaște dezvoltare în țara noastră. În 1994-1995 își fac apariția tehnologiile PDC și TDMA, care însă nu au adus rezultatele scontate. De aceea, la etapa actuală tehnologiile mai performante sunt GSM-3GSM, respectiv CDMA. Tot mai mulți operatori de telecomunicații mobile trec la tehnologiile de generația a treia, iar unii se gândesc deja să implementeze tehnologiile de generația a patra.

Piața telefoniei mobile din Republica Moldova demonstrează o creștere importantă a numărului de utilizatori. În prezent, pe piața serviciilor de telefonie mobilă activează doi operatori de telefonie mobilă celulară în standardul GSM: SA „VOXTEL”, SA „MOLDCELL” și, de curând, pe piață a mai apărut un operator nou ce activează în standardul CDMA – SA „UNITE”.

În ceea ce privește televiziunea și radioul, acestea sunt reprezentate pe teritoriul Republicii Moldova de compania „TeleradioMoldova”. La 1 ianuarie 2006 la ANRTI erau înregistrați 144 titulari de licențe tehnice pentru genul de activitate „Construirea, întreținerea, exploatarea, precum și crearea posturilor de televiziune prin cablu și/sau eter”. În pofida faptului că numărul companiilor ce au licență de prestare a serviciilor în domeniul comunicațiilor și informaticii este destul de mare, ponderea operatorilor care *de facto* prestează astfel de servicii este relativ mic.

Transport date și acces la Internet. Serviciile de transport date și acces la Internet constituie 5,3% din valoarea totală a pieței de telecomunicații din Moldova. Pe parcursul ultimilor ani se atestă o creștere semnificativă a numărului de companii autorizate să ofere servicii în domeniul informaticii.

Politica națională în domeniul telecomunicațiilor a fost adoptată prin Hotărârea de Guvern nr.975 din 13.09.2001 și are drept scop liberalizarea pieței telecomunicațiilor, crearea unei infrastructuri moderne, integrarea telecomunicațiilor Republicii Moldova în sistemul european și mondial de telecomunicații. O ajustare a politicii naționale în domeniul telecomunicațiilor se preconizează a fi realizată după adoptarea noii **Legi privind comunicațiile electronice**, al cărui proiect a fost adoptat de Parlament în prima lectură la 8 decembrie 2006 și transmis în februarie 2007 Comisiei Europene pentru avizare.

Drept strategii de dezvoltare a infrastructurii informaționale ar fi:

1) armonizarea cadrului instituțional și a condițiilor investiționale neatractive, legislația și reglementările neadecvate;

2) perfecționarea politicilor precedente de atragere a partenerilor și a investițiilor strategice;

3) majorarea nivelului de acces la magistralele de comunicații și Internet, care se arată a fi destul de scăzut din motivul ineficienței politicii de prețuri și a volumului mic de investiții în infrastructura de acces;

4) reducerea decalajului de acces între categoriile de utilizatori rurali și urbani, dintre categoriile sociale, persoanele cu dizabilități;

5) remunerarea adecvată a forței de muncă în domeniu, ceea ce ar conduce la stoparea exodului forței de muncă înalt calificată;

6) lupta împotriva pirateriei în domeniul produselor program ce ar favoriza înlăturarea lacunelor în procesul implementării legislației privind respectarea dreptului de autor în domeniul tehnologiei informaționale.

La momentul actual factorii ce favorizează dezvoltarea infrastructurii informaționale ar fi creșterea rapidă a cererii de produse și servicii în domeniul tehnologiilor informaționale și de comunicații și, nu în ultimul rând, dinamica pozitivă a indicilor de dezvoltare, poziția geografică favorabilă, potențialul intelectual ridicat al Moldovei.

Bibliografie:

1. Legea telecomunicațiilor, nr.520-XIII din 07.07.1995, cu modificările și completările ulterioare.
2. Hotărâre cu privire la aprobarea Regulamentului „Prestări servicii de telefonie fixă”, nr.18 din 16.08.2001, cu modificările și completările ulterioare.
3. Codul audiovizualului al Republicii Moldova, nr.260 – XVI din 27.07.2006.
4. Anuarul Statistic al Republicii Moldova 2006.
5. Rădulescu T. Telecomunicații. - București: Teora, 1999.

Prezentat la 10.12.2008